

PRODEJ A ZAKLÁDÁNÍ SPOLEČNOSTÍ

www.spolecnostiprovas.cz

Úplná znění platná v roce
2017

Vydání 2.4

Právní stav: 1. říjen 2017

DAŇOVÉ ZÁKONY

Daně z příjmů

Rezervy pro zjištění základu daně z příjmů

Daň z přidané hodnoty

Daň silniční

Daň z nemovitých věcí

Daň z nabytí nemovitých věcí

Daňový řád

Zákon o Finanční správě ČR

Elektronická evidence tržeb

EET

bez starostí

STORMWARE

POHODA

Ekonomický software

www.pohoda.cz

Obsah

Komentáře novel	strana 3
Zákon o daních z příjmů	strana 13
Zákon o rezervách pro zjištění základu daně z příjmu	strana 79
Zákon o dani z přidané hodnoty	strana 85
Zákon o dani silniční	strana 132
Zákon o dani z nemovitých věcí	strana 135
Zákon o dani z nabytí nemovitých věcí	strana 142
Daňový řád	strana 148
Zákon o Finanční správě České republiky	strana 183
Zákon o evidenci tržeb	strana 187

Tištěnou publikaci zakoupíte na www.danove-zakony.cz

Nejnovější informace k daňové legislativě získáte na
www.danovezakony365.cz

Tato publikace byla připravena s ohledem na potřeby daňových profesionálů a je standardem na většině pracovišť Finanční správy v České republice.

DAŇOVÉ ZÁKONY - úplná znění platná v roce 2017 (Vydání 2.4, právní stav 1. říjen 2017)

© 2017 DonauMedia, s. r. o., Tallerova 4, Bratislava

Pište nám na e-mail: newsletter@newsletter.cz

ISBN 978-80-8183-037-2 (e-book pdf)

Upozornění: Znění textů v této publikaci bylo prověřeno s veškerou dostupnou péčí, vydavatel ani prodejce však nepřebírají žádné záruky za eventuální škody vzniklé jejím použitím a neodpovídají tedy za to, pokud by na základě textů zveřejněných v této publikaci kdokoliv konal nebo se zdržel konání a v souvislosti s tím mu vznikla jakákoliv škoda materiální nebo nemateriální povahy. Jediným rozhodujícím zněním zákonů v případě pochybností a sporů jsou texty ve Sbírce zákonů. Autorská práva k této publikaci jsou předmětem ochrany podle zákonů ČR a SR a vykonává je výhradně vydavatel. Rozmnožování a šíření jakýmkoliv způsobem celku nebo části této publikace bez výslovného písemného svolení vydavatele je zakázáno. Nerespektování práv vydavatele může vést k soudnímu postihu včetně povinnosti náhrady škody.

PŘEHLED NOVEL

Jak jsou novely vyznačeny:

- **obyčejné černé písmo** – základní text, který se po 1. lednu 2016 a dále nezměnil
- **ležaté červené písmo** – text, který se změnil v průběhu roku 2016
- **tučné červené písmo** – text, který se změnil k 1. lednu 2017 (novely výslovně účinné k tomuto datu)
- **podtržené tučné červené písmo** – text, který se změnil zákonem č. 170/2017 Sb. k 1. červenci 2017 (s možnou zpětnou platností nebo odloženou použitelností podle přechodných ustanovení), u zákona o dani z přidané hodnoty také další změny po 1. lednu 2017 (nález Ústavního soudu č. 40/2017 Sb. ke kontrolnímu hlášení, změna sazby daně pro noviny a časopisy zákonem č. 33/2017 Sb.), u zákona o evidenci tržeb zákonem č. 183/2017 Sb. s účinností od 1. července 2017 a všechny další výslovně nejmenované změny, které vstoupily v účinnost v průběhu roku 2017
- **podtržené tučné ležaté červené písmo** – text, který je dle znění příslušné novely výslovně účinný od 1. ledna 2018

Zákon o daních z příjmů

Jedenáct novel vneslo do zákona o daních z příjmů velké množství terminologických a legislativně technických změn, ale současně také několik zcela zásadních věcných změn, ať už v podobě dvojího zvýšení daňového zvýhodnění na druhé a další dítě, odstranění nerovnosti při zdaňování důchodů, slevu na dani v souvislosti s evidencí tržeb pro fyzické osoby, výrazné omezení absolutní výše výdajových paušálů nebo důležitá procesní ustanovení při prokazování původu majetku.

Novela zákonem č. 377/2015 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o ukončení důchodového spoření

- **Charakter novely:** Novela je částečně legislativně technická, především však mění v reakci na zrušení II. důchodového pilíře osvobození některých položek od daně z příjmů.
- **Účinnost novely:** 1. ledna 2017 (některé změny vstoupily v účinnost již od 1. ledna 2016)
- **Obsah novely:** V souvislosti s ukončením II. pilíře důchodového systému byly v zákoně o daních z příjmů zrušena ustanovení týkající se důchodového spoření. Od daně z příjmů se osvobozují prostředky vyplacené z titulu ukončení zrušeného důchodového spoření a všechny penze z III. pilíře důchodového systému, u kterých není vymezeno období jejich pobírání nebo činí nejméně deset let. Novelou byla zvýšena z 30 000 korun na 50 000 korun maximální částka příspěvku zaměstnavatele do tzv. III. pilíře důchodového systému, která je u zaměstnance za zdaňovací období osvobozena od daně z příjmů. Dále byla zvýšena maximální částka vlastního příspěvku poplatníka (fyzické osoby) do III. pilíře důchodového systému, kterou lze ve zdaňovacím období odečíst od základu daně. U penzijního připojištění (resp. penzijního pojištění či doplňkového penzijního spoření) a u soukromého životního pojištění byl odečet zvýšen z 12 000 korun na 24 000 korun. Jde-li však o příspěvek na penzijní připojištění či doplňkové penzijní spoření, lze takto odečíst jen části měsíčních příspěvků, které v jednotlivých kalendářních měsících zdaňovacího období přesáhly výši, od které náleží maximální státní příspěvek.

Novela zákonem č. 47/2016 Sb., kterým se mění zákon č. 585/2004 Sb., o branné povinnosti a jejím zajišťování (branný zákon), ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony

- **Charakter novely:** Malá věcná novela upřesnila osvobození některých plnění vojákům.
- **Účinnost novely:** 1. července 2016
- **Obsah novely:** Novela navazuje na změny v rozdělení služeb vojáků a upřesňuje, že osvobozena od daně z příjmů jsou plnění poskytovaná ozbrojenými silami žákům škol, kteří nejsou vojáky v činné službě, a vojákům v záloze povoláním k výkonu vojenské činné služby, avšak s výjimkou služného a zvláštního příplatku podle zákona č. 221/1999 Sb., o vojácích z povolání.

Novela zákonem č. 105/2016 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti mezinárodní spolupráce při správě daní a zrušuje se zákon č. 330/2014 Sb., o výměně informací o finančních útech se Spojenými státy americkými pro účely správy daní

- **Charakter novely:** Malá věcná novela se týká platebních zprostředkovatelů a zaměstnavatelů daňových nerezidentů (nebo právnických osob, v nichž je daňový nerezident členem orgánu).
- **Účinnost novely:** 6. dubna 2016
- **Obsah novely:** Zákon č. 105/2016 Sb. stanoví pravidla mezinárodní automatické výměny informací oznamovaných pro účely správy daní finančními institucemi o finančních útech vedených nerezidenty a ruší předcházející úpravu, která se týkala se výměny informací pouze se Spojenými státy americkými. V souvislosti s tím ruší v zákoně o daních z příjmů úpravu povinnosti týkající se automatické výměny informací pro platební zprostředkovatele a přináší povinnost uvádět na mzdovém listu daňového nerezidenta údaje o odměně člena orgánu právnické osoby (je-li tato odměna vyplacena), o sražené dani z této odměny a o dni ukončení zaměstnání daňového nerezidenta.

Novela zákonem č. 113/2016 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o evidenci tržeb

- **Charakter novely:** Věcná novela zavádí novou slevu na dani pro poplatníky daně z příjmů fyzických osob a osvobození výher z úctenkové loterie.
- **Účinnost novely:** 1. prosince 2016
- **Obsah novely:** Zákon o evidenci tržeb předpokládá zavedení úctenkové loterie. Do zákona o daních z příjmů bylo proto doplněno osvobození výher obdržených z této úctenkové loterie u poplatníků daně z příjmů fyzických osob. Analogická změna osvobození obdržených výher z úctenkové loterie byla zavedena pro poplatníky daně z příjmů právnických osob. Do slev na dani z příjmů fyzických osob byla pro poplatníky zavedena jednorázová sleva na dani, která má kompenzovat zvýšené náklady při zavádění evidence tržeb. Sleva je omezena pouze na fyzické osoby. Sleva na dani je paušalizovaná a vztahuje se pouze na podnikatele – fyzické osoby. Poplatník daně z příjmů fyzických osob si slevu může uplatnit, pokud alespoň jednou reálné zaeviduje tržbu v témže roce, kdy mu povinnost evidence tržeb vznikla podle zákona o evidenci tržeb. Sleva na dani má charakter jednorázové náhrady, nelze ji proto opakovat ve více zdaňovacích obdobích. Vztahuje se jak na poplatníky, kteří již podnikají a kterým vznikne povinnost s účinností zákona o evidenci tržeb, tak i na poplatníky, kteří začnou podnikat v následujících letech. Sleva na dani pro poplatníky evidující tržby se uplatňuje v pořadí za ostatními slevami uvedenými v § 35ba (základní sleva na poplatníka, sleva na manžela, základní či rozšířená sleva na invaliditu, sleva na držitele průkazu ZTP, sleva na studenta, sleva za umístění dítěte), avšak před daňovým zvýhodněním na vyživované dítě. Z účinnosti vyplývá, že slevu na dani z příjmu podle článku I zákona č. 113/2016 Sb. je možné uplatnit již za rok 2016.

Novela zákonem č. 125/2016 Sb., kterým se mění zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů

- **Charakter novely:** Věcná novela zvýšila daňové zvýhodnění na druhé a další vyživované dítě a změnila několik dalších méně významných ustanovení.
- **Účinnost novely:** 1. května 2016
- **Obsah novely:** Novela zvýšila zpětně od 1. ledna 2016 daňové zvýhodnění podle § 35c odst. 1 na druhé dítě z 15 804 korun na 17 004 korun ročně a na třetí a každé další dítě z 17 004 korun na částku 20 604 korun ročně (další zvýšení bylo předmětem zákona č. 170/2017 Sb., opět zpětně pro celý rok 2017). Novela dále stanovila, že příjmy z provozu výroben elektřiny, k nimž není vyžadována licence Energetického regulačního úřadu, jsou považovány za ostatní příjmy podle § 10. K dalším změnám, které přinesla novela zákonem č. 125/2016 Sb. patří ustanovení, že příjmy z podílů na zisku vyplácené dceřinou společností mateřské společnosti

nejdou osvobozeni od daně, pokud má dceřiná společnost možnost snížit o ně základ daně. Do výčtu příjmů daňových nerezidentů (právnických i fyzických osob) ze zdrojů v tuzemsku byly doplněny podíly na zisku vyplacené jiným osobám, než jsou členové obchodních korporací. Bylo upřesněno, že snížení výsledku hospodaření nebo rozdílu mezi příjmy a výdaji o hodnotu bezúplatných příjmů je pouze tehdy, kdy byl o související hodnotu zvýšen výsledek hospodaření nebo rozdílu mezi příjmy a výdaji a současně není tato hodnota zohledněna v základu daně jiným způsobem. Do odpočtu na podporu výzkumu a vývoje lze zahrnout výdaje na služby, které souvisí s realizací projektu výzkumu a vývoje a které spočívají v ověření nebo prokázání toho, že výsledek výzkumu a vývoje splňuje požadavky stanovené právními předpisy. Zvýšena byla maximální výše daňové uznatelného výdaje na tvorbu fondu kulturních a sociálních potřeb u veřejné prospěšných poplatníků (resp. na tvorbu sociálního fondu u veřejných vysokých škol a veřejných výzkumných institucí), z 1 % na 1,5 % úhrnu vyměřovacího základu zaměstnanců pro pojistné na sociální zabezpečení a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti.

■ **Poznámka:** Daňové zvýhodnění na druhé a další dítě se uplatní zpětně za celý rok 2016. Daňové zvýhodnění bylo znovu zvýšeno další novelou od 1. ledna 2017.

Novela zákonem č. 148/2016 Sb., kterým se mění zákon č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony

■ **Charakter novely:** Věcná novela implementuje nové evropské předpisy do českého právního řádu a v části, která novelizuje zákon o daních z příjmů, je zrušeno rozlišování mezi otevřeným a uzavřeným podílovým fondem (a jejich případných podfondů) pro účely zdanění.

■ **Účinnost novely:** 1. června 2016

■ **Obsah novely:** Pro účely zdanění daní z příjmů se podle novely přestává rozlišovat mezi otevřeným a uzavřeným podílovým fondem. Nově se i uzavřené podílové fondy považují za základní investiční fondy a výhodu plynoucí z této změny mohou tyto fondy využít již pro zdaňovací období započaté v roce 2015 a 2016.

Novela zákonem č. 188/2016 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o hazardních hrách a zákona o dani z hazardních her.

■ **Charakter novely:** Novela sjednocuje terminologii zákona o daních z příjmů s oběma základními zákony a upravuje režimy zdanění příjmů u některých typů her.

■ **Účinnost novely:** 1. ledna 2017

■ **Obsah novely:** Pojem *loterie, sázkové a jiné podobné hry* byl novelou nahrazen pojmem *hazardní hry*. Zákon dále změnil vymezení výher, které jsou osvobozeny od daně z příjmů a způsob zdanění výher, které nejsou osvobozeny od daně z příjmů (například výhry z hazardních her již nebudou vyčleňovány do samostatného základu daně pro zdanění zvláštní sazbou).

Novela nálezem Ústavního soudu č. 271/2016 Sb.

■ **Charakter novely:** Zásadní věcná novela ruší nerovnost při osvobozování důchodů od daně.

■ **Účinnost novely:** 29. srpna 2016

■ **Obsah novely:** Nálezem Ústavního soudu vyhověl dne 28. června 2016 pod sp. zn. Pl. ÚS 18/15 návrhu na zrušení § 4 odst. 3 zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů. Ruší se tedy zdanění pravidelně vyplacených důchodů a penzí u *pracujících důchodců*, jejichž základ daně ve zdaňovacím období přesáhne částku 840 000 korun. Pravidelně vyplácené důchody a penze se osvobozují od daně za stejných podmínek bez ohledu na to, zda důchodce pracuje či nikoliv. Ústavní soud dospěl při svém rozhodování k závěru, že výše uvedeného ustanovení je v rozporu s článkem 1 větou první Listiny základních práv a svobod a článkem 26 větou první Mezinárodního paktu o občanských a politických právech garantujícími právo na rovné zacházení a z něj plynoucím zákazem libovůle při činnosti veřejné moci, včetně zákonodárce. Míra odlišného zacházení mezi jednotlivými skupinami důchodců je zcela zjevně nepřiměřená míře odlišností, kterou tyto skupiny vykazují. Napadené ustanovení tak představuje rozlišení svévolné bez věcného a racionálního zdůvodnění, a tudíž porušující zákaz nerovného zacházení, resp. zákaz libovůle. Ústavní soud proto návrhu na zrušení ustanovení § 4 odst. 3 zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů, vyhověl a dané ustanovení zrušil dnem vyhlášení tohoto nálezu ve Sbírce zákonů, tedy ke dni 29. srpna 2016.

S ohledem na derogaci napadeného ustanovení v průběhu zdaňovacího období Ústavní soud zároveň dodal následující: *Napadené ustanovení počítá s vyloučením osvobození pravidelně vyplacených důchodů a penzí v rozsahu 36násobku minimální mzdy v případě, kdy součet příjmů podle § 6 a dílčích základů daně podle § 7 a 9 zákona o daních z příjmů u poplatníka přesáhne ve zdaňovacím období částku 840 000 Kč. Zdanění celého důchodu je tedy v rámci příslušného zdaňovacího období vázáno na celkovou výši jiného (výše specifikovaného) příjmu opět v rámci celého zdaňovacího období. Vzhledem k tomu, že na základě tohoto nálezu nebude dané ustanovení účinné po celé zdaňovací období roku 2016, jakož i v zájmu právní jistoty a předvídatelnosti právní úpravy a konečně v zájmu předcházení možným dalším nerovnostem, které by mohly být způsobeny nepředvídatelnou, resp. dílčí aplikací napadeného ustanovení pouze pro část zdaňovacího období, považuje Ústavní soud dané ustanovení za neaplikovatelné na zdaňovací období roku 2016 jako celek.*

Novela zákonem č. 321/2016 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s prokazováním původu majetku

■ **Charakter novely:** Zásadní věcná novela, která zavádí do zákona o daních z příjmů nové právní instituty.

■ **Účinnost novely:** 1. prosince 2016

■ **Obsah novely:** Podle této novely zákona o daních z příjmů správce daně nově disponuje pravomocí vyzvat poplatníka k prokázání vzniku a původu příjmů, pokud bude mít pochybnosti o tom, zda lze nárůst majetku poplatníka odůvodnit dříve přiznanými příjmy nebo předběžně posoudí, že nárůst majetku, spotřeby nebo jiných vydání přesahuje o více než 5 000 000 korun přiznané příjmy. Novela dále upravuje způsob stanovení daně v případě neprokázání původu majetku, penále a náležitosti prohlášení o majetku.

Nová právní úprava v zákoně o daních z příjmů vytváří nástroj, který umožní prověřování, zda nárůst jmění, spotřeba nebo jiné vydání poplatníka daně z příjmů odpovídá příjmům, které správci daně deklaroval v minulých obdobích. Účelem je, aby nepřiznaný a nezdaněný příjem zjištěný na základě tohoto postupu byl následně zdaněn. V návaznosti na míru spolupráce a přesvědčivost důkazů předložených poplatníkem pak bude pro stanovení daně využita větší či menší míra kontumace (odhadu). Nepředpokládá se užití specifické sazby daně, nicméně lze očekávat, že právě díky metodě odhadu (stanovení daně podle pomůcek) bude poplatník dodanění pocítovat citelněji než v případě, kdy by daň byla stanovena na základě dokazování. S kontumačním stanovením daně jsou rovněž spojeny vyšší sankce (penále).

Zákon necílí na odčerpání nelegálně nabytého majetku či sankcionování pachatelů potenciálně trestné činnosti prostřednictvím daní, ale pouze na zdanění nepřiznaných a utajených příjmů. K odčerpání nelegálně nabytého majetku slouží jiné standardní prostředky trestního práva, správního práva nebo civilního práva.

V novele zákona o daních z příjmů bylo zvoleno řešení obdobné stávajícímu institutu pomůcek (zejména po vzoru Německa) upravenému již dříve v § 98 daňového řádu. Z tohoto důvodu byly upraveny procesní nástroje a nikoli hmotněprávní instituty, které by v konečném důsledku vedly k vytvoření nové daně. Úprava směřuje na zatajené a nezdaněné příjmy, a protože se vztahuje k příjmovým daním, je zakotvena do zákona o daních z příjmů. Zákon tedy upravuje především daňové mechanismy a primárně necílí na zefektivnění trestněprávních nástrojů.

Novela je zacílena na zdanění nepřiznaných příjmů, nikoli zdanění nepřiznaného majetku. Majetek (jeho hodnota a výše) slouží správci daně jako pomocné kritérium, jehož prostřednictvím posuzuje, zda příjem nebo jiné skutečnosti deklarované poplatníkem odpovídají realitě nebo nikoli. Obecně se pro potřeby definice majetku použije občanský zákoník jako obecný právní předpis. Občanský zákoník v § 495 definuje majetek jako „souhrn všeho, co patří osobě“, tedy jak osobě fyzické, tak osobě právnické. Majetkem je třeba rozumět soubor věcí hmotných, ale i nehmotných. Jinými slovy se jedná o souhrn aktivních hodnotových položek náležející určité osobě. Tuto tezi lze podpořit zejména rozsudkem Evropského soudu pro lidská práva v případě Broniowski proti Polsku. Zde se výslovně uvádí, že majetkem – tak, jak jej chápe článek 1 Protokolu č. 1 k Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod – není možné rozumět toliko majetek hmotný, nýbrž i některá další práva a zájmy tvořící aktiva, zejména pak pohledávky. Mimo to je pak třeba majetkem rozumět nejen práva vyplývající z absolutních právních vztahů (tj. zejména vlastnické právo), ale i práva vyplývající z některých relativních právních vztahů – sem lze zařadit zejména pohledávky vzniklé v závazkovém právním vztahu.

Zákon dále používá pojem jmění, který se od pojmu majetek liší tím, že obsahuje navíc i dluhy osoby. Jedná se tak o pojem širší. Na rozdíl od majetku může být jmění i záporné (tj. pasiva převáží aktiva této osoby). Jmění i majetek může pojmově náležet i více osobám, jež tvoří společenství.

Nové paragrafy by měly správci daně umožnit odhalovat zatajené příjmy, které budou zjišťovány na základě individuálního přístupu kombinujícího vyhledávací činnost správce daně a dialog s poplatníkem. Poplatník je v tomto ohledu zatížen důkazním břemenem.

Zákon primárně postihuje příjmy poplatníků daně z příjmů fyzických osob (tedy míří na fyzické osoby ve smyslu § 2 zákona o daních z příjmů). Z důvodu zabránění

vyhýbání se daňovým povinnostem skrze zakládání právnických osob, svěřenských fondů nebo jiných subjektů či non-subjektů však správce daně může mechanismu podrobit i poplatníky daně z příjmů právnických osob. Nová úprava je účinná vůči poplatníkům daní z příjmů bez ohledu na to, zda jsou daňovými rezidenty České republiky (viz § 2 odst. 2 a § 17 odst. 4 zákona o daních z příjmů) nebo daňovými nerezidenty (viz § 2 odst. 3 a § 17 odst. 4 zákona o daních z příjmů). Novelizovaný zákon v tomto ohledu respektuje stávající koncepci stanovení daně podle pomůcek, které je využitelné pro všechny poplatníky daní z příjmů bez ohledu na to, zda jsou daňovými rezidenty nebo nerezidenty.

Výzva k prokázání příjmů a stanovení daně podle pomůcek správci daně umožní, aby v případě zjištění nepoměru mezi příjmy deklarovanými poplatníkem a nárůstem jeho jmění, spotřebou nebo jiným vydáním, jej mohl vyzvat k prokázání skutečnosti, že nárůst jeho jmění, spotřeba či jiné vydání odpovídá jeho příjmům a že tyto příjmy byly řádně zdaněny. Pokud poplatník důkazní břemeno neunes, správce daně mu stanoví daň na základě pomůcek. V závislosti na odhadu výše stanovené daně pak využije buď standardní pomůcky podle § 98 daňového řádu, nebo nově zavedené pomůcky podle § 38za zákona o daních z příjmů. Limitem pro použití těchto *zprísněných* pomůcek je očekávaná výše stanovené daně přesahující 2 000 000 korun.

Ke zjištění výše zmíněného nepoměru mezi příjmy a nárůstem jmění, spotřebou či jiným vydáním bude správce daně využívat standardní mechanismy, jimiž získává informace potřebné pro správu daní. Ty jsou upraveny v daňovém řádu. Primárně půjde o nástroje vyhledávací a kontrolní činnosti (srov. § 78 a násl. či § 57 a násl. daňového řádu). Předpokládána je tak vlastní aktivita správce daně využívající místního šetření i použití analyticko-vyhledávacích nástrojů monitorujících veřejné i interní zdroje informací. Klíčová bude i spolupráce s dalšími orgány veřejné moci, zejména s orgány Policie České republiky, resp. jejími specializovanými útvary. Mimo to může správce daně, stejně jako podle dřívější právní úpravy, využívat podnětů ze strany jiných orgánů veřejné moci nebo ze strany veřejnosti. Předpokladem použitelnosti takového podnětu je jeho věrohodnost a přesvědčivost.

Při posuzování zjištěných poznatků a získaných informací se uplatní zásada oficiality (srov. § 9 odst. 2 daňového řádu), podle níž je správce daně povinen konat ve všech případech, kdy jsou naplněny podmínky předpokládající zahájení daného postupu. Klíčová je v tomto ohledu míra věrohodnosti a přesvědčivosti získaných informací či indicií. Nemůže proto docházet k účelové a ničím nepodložené selekci či libovůli v tom, kdo bude prověřován. Nezanedbatelným faktorem jsou samotné kapacitní možnosti správce daně, nicméně na rozdíl od standardních případů je mechanismus prokazování původu majetku postaven na výchozím limitu (rozdíl alespoň 5 000 000 korun), který mimo jiné zajistí, aby kapacity správce daně nemusely být v souladu s výše zmíněnou zásadou oficiality „vyplytvávány“ na méně významné případy, kde potencionální zkrácení daně nedosahuje tak vysoké míry společenské škodlivosti. V rozsahu, ve kterém nebude prokázán vznik a původ daného příjmu, bude stanoven základ daně podle pomůcek bez možnosti zohlednění položek modifikujících základ daně nebo výslednou daň, které nebyly poplatníkem řádně prokázány. Při stanovení daně podle pomůcek zvláštním způsobem se obecná právní úprava pomůcek podle daňového řádu uplatní subsidiárně (ačkoli právní úprava stanovení daně podle pomůcek zvláštním způsobem je do značné míry komplexní).

V případech, kdy je daň stanovena na základě pomůcek zvláštním způsobem, poplatníkovi vznikne povinnost uhradit penále ve výši 50 % či 100 %, a to v závislosti na míře součinnosti se správcem daně, oproti standardní výši podle daňového řádu (20 %).

Samotná sazba daně není zákonem jakkoli modifikována. Uplatní se tak standardní sazba 15 % u daně z příjmů fyzických osob, resp. 19 % u daně z příjmů právnických osob. Nicméně lze očekávat, že právě díky tomu, že základ daně, vůči němuž se sazba aplikuje, bude určen odhadem správce daně, bude poplatník dodanění pocítovat citelněji než v případě, kdy by daň byla stanovena na základě dokazování. Současně je celková daňová zátěž navýšena o výše zmíněné penále ve výši 50 %, resp. 100 %.

Mechanismus nebude uplatňován plošně (tj. prostřednictvím periodicky se opakujícího tvrzení určitých skutečností – jako by bylo např. majetkové přiznání), ale na základě výzvy správce daně v důsledku indikace možné existence nepřiznaného příjmu odpovídajícího přírůstu jmění nebo spotřebě. Možnost vyzvat poplatníka k prokázání příjmů bude dále omezena na případy, kdy diskrepance mezi deklarovanými příjmy a skutečným příjmem bude na základě předběžného posouzení správce daně přesahovat limit 5 000 000 korun..

Podle obecné právní úpravy v daňovém řádu je daňový subjekt povinen prokázat všechny skutečnosti, které je povinen uvádět v daňovém tvrzení a dalších podáních (§ 92 odst. 3 daňového řádu). Důkazní povinnost i důkazní břemeno nese daňový subjekt. Tento princip je zachován i u nového mechanismu s tím, že důkazní břemeno je rozšířeno o další skutečnosti.

Pokud správce daně na základě svých poznatků a indicií důvodně předpokládá, že nárůst jmění poplatníka, jeho spotřeba nebo jiná vydání neodpovídají jím deklarovaným příjmům, vyzve poplatníka, aby prokázal opak. Pokud poplatník důkazní břemeno neunes (neprokáže vznik a původ svých příjmů a další požadované skutečnosti), bude mu daň stanovena podle pomůcek.

Zákon respektuje standardní lhůtu pro stanovení daně podle daňového řádu, která činí tři roky (maximálně deset let v případech stanovených zákonem, viz § 148 daňového řádu). Nové instrumenty, které bude mít správce daně k dispozici, jsou nástroje procesní a lze je tak využít pro zdaňovací období, u nichž dosud neuplynula lhůta pro stanovení daně. Za zdaňovací období, za které lhůta pro stanovení daně již uplynula, nebude možné daň stanovit.

Aby poplatník unesl důkazní břemeno, bude v některých případech nutné, aby doložil i příjmy či jiné skutečnosti, které nastaly před uplynutím prekluzivní lhůty. Pokud se poplatník dovolává skutečnosti, že příjmy, z nichž byl dotčený majetek pořízen, nebo z nichž byly hrazeny výdaje poplatníka, vznikly v prekludovaném období, musí tuto skutečnost prokázat. Pokud tak učiní, není povinen prokazovat žádné jiné skutečnosti, které se vztahují k těmto příjmům (podrobnosti o jejich původu a vzniku), i přesto že byly obsaženy ve výzvě k prokázání příjmů. Pokud však přesvědčivým způsobem neprokáže časový rámec vzniku příjmů, musí prokázat i vznik a původ těchto příjmů, resp. jiné skutečnosti správcem daně požadované.

Správce daně je však povinen respektovat skutečnost, že důkazní břemeno daňového subjektu slabně úměrně tomu, jak moc do minulosti výzva správce daně cílí. Výjimkou mohou být například veřejně činné osoby, jejichž postavení ve společnosti a vztah k veřejným rozpočtům implikuje, že kritérium času u nich může být delší. Princip slábnoucího důkazního břemene se projevuje tak, že správce daně při posuzování věrohodnosti a přesvědčivosti předložených či navržených důkazních prostředků musí zohlednit skutečnost, že při prokazování skutečností z časově vzdálenějšího období nelze požadovat důkazní prostředky v takové kvalitě, jako u období nedávného. Současně je nutno přihlížet i k tomu, zda pro dané období ještě existuje povinnost daná jiným právním předpisem (či na jeho základě) uchovávat si určité doklady, či nikoli. Absence některých důkazních prostředků lze v takových případech ve větší míře substituovat důkazními prostředky jinými (s menší vypovídající hodnotou).

Z pohledu aplikace novely je pak nutné rozlišovat případy, kdy je prokazováno, že určitá skutečnost nastala v prekludovaném období, ale toto období nastalo po účinnosti navržené úpravy, od případů, kdy je daňovým subjektem argumentováno, že určitá skutečnost nastala v prekludovaném období z doby před účinností zákona. V prvním případě lze na kvalitu předložených či navržených důkazních prostředků týkajících se prokázání času klást větší nároky, neboť daňový subjekt si musel být vědom nové právní úpravy. Naproti tomu v druhém případě je kromě výše popsaného faktoru časového odstupu nutné zohlednit i skutečnost, že daňový subjekt s ohledem na absenci navržené úpravy nemusel přikládat povinnosti prokázat zdanění svých příjmů takovou důležitost (byť tato povinnost zde existuje dlouhý čas a nová úprava na tomto faktu nic nemění).

Poplatník daně v rámci dialogu vyvolaného výzvou k prokázání příjmů může správci daně poskytnout informace, které budou využity pro standardní zdanění v těch obdobích, u nichž dosud neuplynula lhůta pro stanovení daně. Může dobrovolně poskytnout i informace, které se týkají období, kde již lhůta pro stanovení daně uplynula a daň proto nelze stanovit. Získaná informace se však může stát podnětem pro orgány činné v trestním řízení z hlediska možného podezření na zkrácení daně (lhůty pro zánik trestnosti jsou delší než lhůta pro stanovení daně). Pokud by došlo k pravomocnému odsouzení za daňový trestný čin, umožňuje § 148 odst. 6 daňového řádu stanovit daň bez ohledu na to, že již uplynula lhůta pro stanovení daně.

Jedním z nástrojů, které bude správce daně oprávněn použít k odhalení nepřiznaných příjmů poplatníka, bude institut prohlášení o majetku. Tento institut bude vycházet z prohlášení o majetku využívaného v rámci exekučního řízení (viz výše). Na rozdíl od majetkových přiznání není prohlášení o majetku plošným nástrojem. Správce daně vyzve poplatníka k jeho podání pouze v případech, kdy to shledá jako důvodné. Poplatník, jehož majetek, který se do prohlášení o majetku uvádí (není nutné uvádět majetek, který si správce daně může zjistit z dostupných rejstříků a evidencí – např. katastr nemovitostí či registr motorových vozidel), nedosáhne hranice předvídané zákonem 10 000 000 korun, nebude povinen podat podrobné prohlášení o majetku. V prohlášení pouze uvede, že celková výše jeho majetku nepřekračuje zákonný limit.

Poplatník je povinen v prohlášení o majetku uvést výčet svého majetku a další údaje stanovené zákonem. Oproti prohlášení o majetku podle daňového řádu, které je využíváno pro účely vymáhání (§ 180), bude okruh údajů širší. Půjde o údaje, které mohou sloužit jako indicie nesouladu příjmů poplatníka a jeho majetku nebo spotřeby.

Poplatník, který na výzvu správce daně odmítne prohlášení o majetku podat nebo v něm úmyslně uvede nepravdivé nebo hrubě zkreslené údaje, se dopustí

trestného činu porušení povinnosti učinit pravdivé prohlášení o majetku (ten byl již dříve obsažen v trestním zákoníku, viz § 227). Jelikož je prohlášení o majetku významným institutem z hlediska funkčnosti systému prokazování původu majetku, bude sankcionováno nedodržení povinnosti toto prohlášení učinit. Trestní zákoník obsahuje skutkovou podstatu „porušení povinnosti učinit pravdivé prohlášení o majetku“, kterou je možné na předmětné prohlášení o majetku bez dalšího aplikovat. K trestnímu postihu řádného nesplnění povinnosti učinit pravdivé a úplné prohlášení o majetku přistoupili navrhovatelé novely z důvodu, že je způsobilo mít velmi negativní dopad na uspokojení oprávněných nároků (pohledávek) ve vykonávacím, exekučním či insolvenčním řízení, které mohou dosahovat řádově i výše statisíců až milionů korun.

Informace z vlastní činnosti správce daně získává při postupech upravených v § 78 a následujících daňového řádu. Správce daně je nadán pravomocí vést vyhledávací činnost, a to před i v průběhu samotného daňového řízení, přičemž na základě této vyhledávací činnosti může mimo jiné zjišťovat nezbytné údaje, shromažďovat informace atd. (viz také § 11 písm. b) daňového řádu). Dále pak daňový řád umožňuje provádět další konkrétní postupy, na jejichž základě si správce daně opatřuje nezbytné informace – jedná se například o provedení místního šetření, o opatření vysvětlení, o provedení daňové kontroly či postupu k odstranění pochybností. Účelem těchto postupů je v obecné rovině právě získání informací nezbytných k naplnění základního cíle správy daní.

Daňový řád dále upravuje v § 57 a následujících povinnost dotčených subjektů poskytovat informace správci daně dle zde uvedených podmínek (a contrario se jedná o pravomoc správce daně požadovat poskytnutí informací). Jelikož se však v mnoha případech může jednat o citlivá data, je nutné, aby zákon stanovil mantinely a podmínky, které musí být dodrženy k tomu, aby mohly být informace legálním způsobem poskytnuty.

Ačkoliv okruh zde uvedených subjektů je značně široký (v obecné rovině se jedná o orgány veřejné moci a osoby, které vedou evidenci osob nebo věcí, které poskytují plnění, jež je předmětem daně, aj.; dále o speciální subjekty, např. zdravotní pojišťovny, banky, provozovatele poštovních služeb apod.), správce daně je v žádostech o poskytování informací materiálně omezen. Předně je nutné, aby správce daně při získávání těchto informací postupoval v souladu se zákonem. Dále je nezbytné, aby požadované informace sloužily k naplnění základního cíle správy daní (tj. ke správnému zjištění a stanovení daní a zabezpečení jejich úhrady) a také aby byly šetřeny základní zásady správy daní (zde lze poukázat zejména na zásadu zdrženlivosti a přiměřenosti, zásadu enumerativnosti veřejnoprávních pretenzí, na zásadu rovnosti, hospodárnosti a zásadu legitimního očekávání). Správce daně nemůže požadovat takové informace, které jsou nad rámec naplnění základního cíle správy daní.

Ačkoliv daňový řád (resp. jiné daňové zákony, vč. zákona o daních z příjmů) neuvádí explicitně konkrétní okruh, druh a rozsah informací, které má správce daně pravomoc po zde vyjmenovaných subjektech požadovat, není rozsah informací bezbřehý a existují legální mantinely, které jej omezují. Vedle daňového řádu se orgány Finanční správy (správce daní z příjmů) při výkonu své působnosti řídí zákonem o Finanční správě České republiky. Tento zákon v § 18 konkretizuje poskytování údajů orgánům Finanční správy v tom smyslu, že vyjmenovává konkrétní evidence, z nichž tyto orgány mohou požadovat informace (jedná se zejména o základní registr obyvatel, evidenci občanských průkazů, katastr nemovitostí, nově se též počítá s evidencemi vedenými Rejstříkem trestů aj.). Poskytování těchto údajů je bezúplatné a údaje jsou poskytnuty způsobem umožňujícím dálkový a nepřetržitý přístup.

Novela zákonem č. 454/2016 Sb., kterým se mění zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů

■ **Charakter novely:** Malá věcná novela se týká pouze vojáků a příslušníků bezpečnostních sborů

■ **Účinnost novely:** 1. ledna 2017

■ **Obsah novely:** Novela zavádí v § 4 osvobození výsluhového příspěvku, odbytného a příspěvku na bydlení vojákům z povolání a výsluhového příspěvku příslušníků bezpečnostních sborů od daně z příjmů (do konce roku 2016 platilo zdanění srážkovou daní ve zvláštní sazbě 15 %) a vrací tím stav před novelu zákona o daních z příjmů zákonem č. 346/2010 Sb. Na tato finanční plnění se tedy znovu nepohlíží jako na příjem, ale na jako svého druhu speciální sociální dávku.

Novela zákonem č. 170/2017 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti daní

■ **Charakter novely:** Významná věcná novela je velmi rozsáhlá (má přes 200 bodů) a obsahuje úpravu řady ustanovení důležitých pro její širší okruh poplatníků – zvyšuje daňové zvýhodnění na vyživované děti, snižuje absolutní výši výdajů uplatnitelných v rámci výdajových paušálů, zvyšuje odpočty na penzijní a životní pojištění, upřesňuje zdanění z jiného majetkového prospěchu v některých případech, zavádí srážkovou daň pro drobná zaměstnání a rozšiřuje možnost sjednání paušální daně. Vedle toho se například automaticky zvyšuje sleva za umístění dítěte do školky. Novela obsahuje také velké množství terminologických a legislativně technických změn. Ač je novela účinná až od 1. července 2017, množství přechodných ustanovení umožňuje zpětné použití některých bodů od 1. ledna 2017.

■ **Účinnost novely:** 1. července 2017 (15. dnem po zveřejnění ve Sbírce zákonů), s mnoha výjimkami v rozsáhlých Přechodných ustanoveních

■ **Obsah novely:** Novela zvyšuje zpětně od 1. ledna 2017 daňové zvýhodnění na vyživované děti. Pro první dítě zůstává částka nezměněna (1 117 Kč měsíčně, resp. 13 404 Kč ročně), zvyšuje se možnost odpočtu na druhé, třetí a každé další dítě. U druhého dítěte si poplatníci nově budou moci uplatnit odečet 1 617 Kč měsíčně (19 404 Kč ročně) a u třetího a dalšího 2017 Kč měsíčně (24 204 Kč ročně). Slevu uplatňuje vždy jeden z rodičů. Pro účely slevy se počet vyživovaných dětí ve společně hospodařící domácnosti posuzuje dohromady. Pro rok 2018 je zákonem č. 200/2017 Sb. zvýšeno daňové zvýhodnění na první dítě z 13 404 Kč ročně na 15 204 Kč (novela není v publikaci zařazena).

Maximální výše slevy za umístění dítěte (tzv. školkovná) kopíruje minimální mzdu, která byla zvýšena na 11 000 Kč.

Poplatníci s příjmy podle § 6 odst. 1 písm. a) až d) (např. odměna za výkon funkce), které nepřesahují v daném měsíci 2 500 Kč (limit se shoduje s tzv. rozhodnou částkou pro účast na pojistném na sociální zabezpečení) již nebudou z tohoto příjmu odvádět daň zálohově. Po novele bude takový příjem podléhat srážkové dani při současném splnění podmínky, že poplatník neučinil u plátce prohlášení k dani. Některým poplatníkům tím odpadne povinnost podávat daňové přiznání při současném souběhu více příjmů ze závislé činnosti.

Poplatníkům, kteří mají pouze příjmy ze závislé činnosti a musí kvůli souběhu zaměstnání podávat daňové přiznání, se zjednodušuje již za zdaňovací období roku 2016 formulář přiznání k dani z příjmů, které se nově vejde na dva listy. Poplatník však musí mít pouze příjmy ze závislé činnosti a od pouze českých zaměstnavatelů. Pro zdaňovací období počínaje rokem 2017 bude možné nově uplatnit dvojnásobný odpočet od základu daně u poplatníků, kteří mají penzijní a životní pojištění. Limit se zvyšuje z 12 000 Kč na 24 000 Kč. Zároveň se zvyšuje také daňové osvobození příspěvků ze strany zaměstnavatele, z dosavadních 30 000 Kč na 50 000 Kč.

V § 3 bylo upřesněno pro ocenění jednorázového zdanění z jiného majetkového prospěchu u plnění, které trvá po dobu delší než pět let. Majetkový prospěch nově vzniká v roce poskytnutí peněžních prostředků a bude oceněn pětinašobkem hodnoty ročního plnění. Tím dojde k jednorázovému vypořádání příjmu z jiného majetkového prospěchu a v dalších letech, byť by prospěch trval třeba deset let, se již tento příjem nezdaňuje. Výjimku představují tzv. zaměstnanecké zápůjčky – bezúročné půjčky přesahující 300 000 Kč.

Omezení osvobození příjmů z prodeje podílů v obchodních korporacích fyzickými osobami u vkladů ve prospěch vlastního kapitálu učiněných do pěti let před prodejem, zavedené od roku 2014, je novelou zmírněno a bude se týkat pouze nepeněžitých vkladů do vlastního kapitálu (např. při vkladu nemovitosti).

Od roku 2018 novela omezuje okruh příjmů uplatnění daňového bonusu. Maximální výše daňového bonusu se nemění, zvyšuje se hranice pro možnost uplatnění bonusu (v kalendářním roce se vždy jedná o příjem minimálně ve výši šestinašobku minimální mzdy, takže za rok 2016 se hranice zvyšuje na 59 400 Kč, za rok 2017 na 66 000 Kč). Omezí se ale okruh příjmů, které se do tohoto limitu počítají pouze na příjmy ze závislé činnosti nebo se samostatné výdělečné činnosti. Do příjmů pro uplatnění bonusu se tedy nezapočítávají příjmy z nájmu nebo z kapitálového majetku.

Rozšiřuje se možnost sjednat a platit takzvanou paušální daň. Dříve mohli o paušální daň žádat jen poplatníci, kteří neměli zaměstnance a jejich příjmy pocházely jen ze samostatné výdělečné činnosti. Nově mohou o paušální daň žádat také plátcí, kteří mají zaměstnance nebo mají i příjmy ze zaměstnání. Horní limit příjmů zůstal zachován (5 000 000 korun ročně). Novela tak sice u drobných podnikatelů může snížit administrativu, pokud však přesáhnou limit pro registraci k dani z přidané hodnoty, vedení daňové evidence se stejně nevyhnu a zbaví se pouze povinnosti podávat daňové přiznání k dani z příjmů, resp. prokazovat oprávněnost uplatněných výdajů.

Novela dramaticky snižuje možnost použití výdajových paušálů pro osoby samostatně výdělečně činné. Těmto poplatníkům se sice vrací zpět možnost uplatnit si daňové zvýhodnění na děti a manžela, ale při zachování procentní výše paušálu se na polovinu snižuje absolutní výše takto uplatněných výdajů. Soukromí zemědělci a podnikatelé s podnikáním řemeslného charakteru mohou uplatnit paušální roční výdaj v maximální výši 800 000 korun, klasičtí živnostníci maximálně 600 000 korun. U příjmů z nájmu obchodního majetku lze uplatnit nejvýše 300 000 korun a u jiných příjmů ze samostatné činnosti nejvýše 400 000 korun.

Novela zákonem č. 200/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony

- **Charakter novelty:** Malá věcná novela zvyšuje daňové zvýhodnění u fyzických osob na první dítě.
- **Účinnost novelty:** 1. ledna 2018
- **Obsah novelty:** Novela mění v § 35c odst. 1 daňové zvýhodnění u fyzických osob na první dítě z 13 404 Kč na 15 204 Kč. Související přechodné ustanovení stanoví, že pro daňové povinnosti u daní z příjmů za zdaňovací období přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona a za zdaňovací období, které započalo přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, jakož i práva a povinnosti s nimi související, se použije zákon č. 586/1992 Sb., ve znění účinném přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona.

Novela zákonem č. 225/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony

- **Charakter novelty:** Malá novela je pouze terminologická.
- **Účinnost novelty:** 1. ledna 2018
- **Obsah novelty:** Novela reaguje na stavební zákon a upravuje především terminologii některých ustanovení dotčených předpisů.

Novela zákonem č. 246/2017 Sb., o evropských politických stranách a evropských politických nadacích a o změně některých zákonů

- **Charakter novelty:** Malá věcná novela mění § 12.
- **Účinnost novelty:** 18. srpna 2018
- **Obsah novelty:** Změna rozšiřuje působnost zákona o daních z příjmů také na evropské politické strany a evropská politická hnutí.

Novela zákonem č. 254/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů

- **Charakter novelty:** Malá věcná novela mění § 15.
- **Účinnost novelty:** 1. září 2018 (zpětně pro celé zdaňovací období roku 2017)
- **Obsah novelty:** Novela zvyšuje fyzickým osobám hodnotu bezúplatného plnění za odběr krve nebo jejích složek a stanovuje hodnotu bezúplatného plnění za jeden odběr krevetvorných buněk. Tyto částky jsou nezdanitelnými částmi základu daně.

Novela zákonem č. 293/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 168/1999 Sb., o pojištění odpovědnosti za újmu způsobenou provozem vozidla a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů

- **Charakter novelty:** Malá věcná novela rozšiřuje daňově uznatelné výdaje (náklady) při převodu prostředků z garančního fondu do fondu zábrany škod.
- **Účinnost novelty:** 1. ledna 2018
- **Obsah novelty:** V souvislosti s novým § 24c (Odvod do fondu zábrany škod) zákona č. 168/1999 Sb., o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla byl změněn zákon o daních z příjmů doplněním § 24 odst. 2 tak, aby převod prostředků z garančního fondu do fondu zábrany škod dle § 24c zákona č. 168/1999 Sb. byl výdajem (nákladem). Uvedené doplnění reflektuje logický požadavek na daňovou uznatelnost převodu prostředků do fondu zábrany škod. V opačném případě by tak uskutečněním převodu vznikaly z hlediska účelu převodu prostředků neodůvodněné daňové náklady, které by zatěžovaly členské pojišťovny ve formě zvýšení členských příspěvků a v důsledku šly opět z důvodu zvýšení pojistného k tíži motoristů, kteří řádně sjednávají pojištění odpovědnosti z provozu vozidla.

Zákon o rezervách pro zjištění základu daně z příjmů

Zákon o rezervách pro zjištění základu daně z příjmů byl v průběhu roku 2016 novelizován třikrát, další změna byla přijata zákonem č. 170/2017. Změny jsou terminologické nebo se týkají speciálního okruhu poplatníků.

Novela zákonem č. 243/2016 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím celního zákona

- **Charakter novelty:** Novela je pouze terminologická, bez věcných změn.
- **Účinnost novelty:** 29. července 2016
- **Obsah novelty:** Pojem *celní dluh* byl na několika místech nahrazen pojmem *clo*.

Novela zákonem č. 258/2016 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o spotřebitelském úvěru

- **Charakter novelty:** Novela má především legislativně technický charakter (navazuje na zákon o spotřebitelském úvěru).
- **Účinnost novelty:** 1. prosince 2016
- **Obsah novelty:** Novela změnila vymezení ostatních finančních institucí, které mohou počínaje zdaňovacím obdobím, v němž jim zanikne živnostenské oprávnění pro poskytování úvěrů, tvořit zákonné opravné položky.

Novela zákonem č. 304/2016 Sb., kterým se mění zákon č. 277/2009 Sb., o pojišťovnictví, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony

- **Charakter novelty:** Novela se týká pouze rezerv tvořených v pojišťovnictví (§ 6).
- **Účinnost novelty:** 23. září 2016 (zákon ve znění novelty se použije až na zdaňovací období, které začalo 23. září 2016 a později)
- **Obsah novelty:** Novela změnila definici daňově uznatelných rezerv tvořených v pojišťovnictví.

Novela zákonem č. 170/2017 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti daní

- **Charakter novelty:** Menší novela především věcně navazuje na změny v zákoně o daních z příjmů.
- **Účinnost novelty:** 1. července 2017 (15. dnem po zveřejnění ve Sbírce zákonů), s upřesněním v Přechodných ustanoveních
- **Obsah novelty:** Důvodem novelty zákona o rezervách pro zjištění základu daně z příjmů byla nutnost provázat tento zákon s nově zavedenou rezervou na likvidaci solárních panelů uvedených na trh do dne 1. ledna 2013 a s úpravami navrženými v zákoně o daních z příjmů. Zákon o rezervách pro zjištění základu daně z příjmů upravoval před 1. červencem 2017 způsob tvorby a výši rezerv a opravných položek tak, že podmínkou pro tvorbu daňově uznatelné rezervy bylo, aby tato rezerva byla zaúčtována podle právních předpisů upravujících účetnictví. Poplatník daní z příjmů uplatňuje takovou rezervu jako výdaj vynaložených na dosažení, zajištění a udržení příjmů. Jedinou výjimkou z tohoto pravidla je nyní nový typ rezervy na nakládání s elektroodpadem ze solárních panelů na likvidaci solárních panelů uvedených na trh do dne 1. ledna 2013. Úprava tedy reflektuje skutečnost, že zákon o rezervách upravuje vedle způsobu tvorby a výše rezerv, které uplatňuje poplatník daně z příjmů jako výdaj vynaložený na dosažení, zajištění a udržení příjmů, také tvorbu a výši rezerv, které se tvoří nezávisle na účelově shodné rezervě vytvářené podle právních předpisů upravujících účetnictví (rezerva na nakládání s elektroodpadem ze solárních panelů) a které poplatník uplatňuje jako položku snižující základ daně.

Vzhledem k tomu, že novela zákona o daních z příjmů umožňuje příspěvkové organizaci územního samosprávného celku, resp. dobrovolného svazku obcí, daňově odpisovat majetek ve vlastnictví zřizovatele, který ji byl předán k hospodaření zřizovací listinou na základě § 27 odst. 2 písm. e), resp. § 39a odst. 4, rozpočtových pravidel územních rozpočtů, bylo v návaznosti na tuto změnu umožněno i příspěvkové organizaci územního samosprávného celku, resp. dobrovolného svazku obcí, vytvářet rezervy na opravy hmotného majetku tak jako ostatním odpisovatelům hmotného majetku. Tuto rezervu bude vytvářet i dobrovolný svazek obcí u majetku vloženého členskými obcemi, který nově bude tento majetek daňově odpisovat na základě § 28 odst. 1 písm. e) zákona o daních z příjmů.

■ **Poznámka:** Novelizovaná ustanovení týkající se solárních panelů lze použít až ve zdaňovacím období, které začalo od 1. července 2017 a později. Novelizovaná ustanovení týkající se příspěvkových organizací územních samosprávných celků nebo dobrovolných svazků obcí lze použít ve zdaňovacím období, které začalo kdykoliv v roce 2017.

Zákon o dani z přidané hodnoty

Osm novelizací zákona o dani z přidané hodnoty přineslo jak legislativně technické a terminologické změny, tak zásadní věcné úpravy v zařazení některých položek do jednotlivých příloh (sazeb daně), v pravidlech elektronického doručování a udělování a promíjení sankcí. Největší změny byly přijaty zákonem č. 170/2017 Sb. V listopadu 2017 se očekává přijetí další novely, která upraví náležitosti kontrolního hlášení s účinností k 1. lednu 2018.

Novela zákonem č. 377/2015 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o ukončení důchodového spoření

- **Charakter novely:** Novela je pouze legislativně technická.
- **Účinnost novely:** 1. ledna 2017
- **Obsah novely:** V souvislosti s ukončením tzv. II. pilíře důchodového systému (zrušení zákonů č. 397/2012 Sb. a č. 426/2011 Sb.) se zrušují ustanovení týkající se důchodového spoření, resp. se odstraňují odkazy na pojistné na důchodové spoření a důchodové spoření.

Novela zákonem č. 113/2016 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti se zákonem o evidenci tržeb

- **Charakter novely:** Novela je významná, obsahuje důležitou procesní změnu u elektronické formy podání a mění sazbu daně z přidané hodnoty u stravovacích služeb.
- **Účinnost novely:** částečně od 1. května 2016 (elektronická forma podání), částečně od 1. prosince 2016 (změna sazby daně u stravovacích služeb)
- **Obsah novely:** S účinností od 1. května 2016 bylo novelizováno ustanovení § 101a zákona o dani z přidané hodnoty týkající se elektronické formy podání. Novela v odstavci 4 § 101a zakotvuje speciální úpravu ohledně neúčinnosti podání. Datová zpráva, kterou je podání činěno, musí mít odpovídající formát a strukturu. Nemá-li například daňové přiznání podávané elektronicky (datovou zprávou) odpovídající formát nebo strukturu zveřejněnou správcem daně, je podání neúčinné. Na takovou datovou zprávu bude tedy pohlíženo, jako by nebyla vůbec učiněna, a to se všemi právními důsledky z toho plynoucími. Stejnými pravidly se řídí i podání, které bylo učiněno v listinné podobě a mělo být podáno elektronicky. Pokud je daňovým subjektem uskutečněno neúčinné podání, je nezbytné jej učinit znovu, a to v odpovídajícím formátu a struktuře. V případě podání, vztahujícího se k obdobím před nabytím účinnosti novely, které bylo po 1. květnu 2016 podáno v nesprávném formátu a struktuře, platí původní právní úprava, tj. takovéto podání bude v souladu s § 74 daňového řádu označeno za vadné a podatel bude vyzván k odstranění vad. Pokud budou tyto vady odstraněny, hledí se na podání, jako by bylo učiněno řádně a včas. Daňové přiznání nebo dodatečné daňové přiznání, kontrolní hlášení nebo jiné hlášení (například souhrnné hlášení), přílohy k daňovému přiznání, dodatečnému daňovému přiznání nebo hlášení, dále pak přihláška k registraci, oznámení o změně registračních údajů zasílané datovou zprávou, musí být v souladu s Pokynem Generálního finančního ředitelství D-24, kterým se stanovuje formát a struktura datové zprávy, ve formátu .XML a struktuře odpovídající XSD schémátům definovaným a zveřejněným na adrese: http://adisepo.mfcr.cz/adisc/adis/idpr_pub/epo2_inf/popis_struktury_seznam.faces. K vytvoření souboru v předepsaném formátu a struktuře lze využít službu Elektronická podání pro Finanční správu (EPO) na adrese: www.daneelektronicky.cz.

Stravovací služby byly s účinností od 1. prosince 2016 přeřazeny ze základní sazby daně 21 % do první snížené sazby daně 15 %. Tato úprava se netýká stravovacích služeb poskytovaných v souvislosti s výchovou a vzděláváním (§ 57), tedy stravování žáků ve školních jídelnách, které jsou podle zákona o dani z přidané hodnoty osvobozeny od daně bez nároku na odpočet daně. Dále se tato novela nevztahuje na stravovací služby poskytované v souvislosti s poskytováním zdravotních služeb (§ 58) a s poskytováním sociálních služeb (§ 59), které jsou podle zákona o dani z přidané hodnoty rovněž osvobozeny od daně bez nároku na odpočet daně. V základní sazbě daně nadále zůstává podávání alkoholických nápojů (kód nomenklatury 2203 až 2208) a tabákových výrobků (kód nomenklatury kapitoly 24). V základní sazbě daně zůstává také dodání alkoholických nápojů, tabákových výrobků a dalšího doplňkového sortimentu, které je stále jako doposud dodáním neboli prodejem zboží. Přesné rozlišení, co je stravovací službou a co dodáním zboží vychází z podrobné metodiky Ministerstva financí pro účely elektronické evidence tržeb.

- **Poznámka:** Vzhledem k účinnosti doprovodného zákona k zákonu o evidenci tržeb a čl. III Přechodných ustanovení je neúčinnost podání v oblasti daně z přidané hodnoty uplatňována níže uvedeným způsobem.

Daňové přiznání: Pro právní jistotu daňových subjektů a s přihlédnutím k přechodným ustanovením novely zákona o dani z přidané hodnoty Generální finanční ředitelství upřesnilo, že neúčinnost podání daňového přiznání bude aplikována v případě plátců daně z přidané hodnoty s měsíčním zdaňovacím obdobím poprvé za zdaňovací období květen 2016 a všech následujících. V případě plátců se čtvrtletním zdaňovacím obdobím se prvotní posouzení neúčinnosti vztahuje k podání daňového přiznání za druhé čtvrtletí roku 2016, neboť zdaňovací období končí až po nabytí účinnosti novelizovaného ustanovení § 101a zákona o dani z přidané hodnoty. Veškerá ostatní podání týkající se předchozích zdaňovacích období včetně dodatečných daňových přiznání se posuzují dle znění zákona o dani z přidané hodnoty před nabytím účinnosti novely (tj. dle znění účinného do 30. dubna 2016), ačkoli budou podána po 1. květnu 2016. Obdobným způsobem se postupuje i v případě podávání daňových přiznání ve zvláštních případech (úmrtí plátce, insolvenční řízení) – případná neúčinnost dle § 101a odst. 4 zákona o dani z přidané hodnoty se uplatní pouze v případech, kdy příslušné zdaňovací období skončí po 30. dubnu 2016.

Kontrolní hlášení: Ve vztahu ke kontrolnímu hlášení, které se podává nikoliv za zdaňovací období, ale obecně za období definované v rámci ustanovení § 101e zákona o dani z přidané hodnoty, se postupuje obdobně jako v případě daňového přiznání (viz výše), neboť kontrolní hlášení představuje daňové tvrzení a jedná se o povinnost související se zdaňovacím obdobím. V případě plátce – právnické osoby se čtvrtletním zdaňovacím obdobím, který však má povinnost podávat kontrolní hlášení měsíčně, se za období duben postupuje tak, že podání učiněné za toto období bude posuzováno dle pravidel před účinností novely.

Souhrnné hlášení: Pro podání souhrnného hlášení platí obdobný postup jako pro kontrolní hlášení.

Přihláška k registraci a oznámení změn registračních údajů: Registrace nepředstavuje povinnosti související s daňovou povinností vážící se jen k určitému zdaňovacímu období, a proto se přihláška k registraci k dani z přidané hodnoty a oznámení o změně registračních údajů, podané od 1. května 2016 v nesprávném formátu a struktuře, považují za neúčinné.

Novela zákonem č. 188/2016 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o hazardních hrách a zákona o dani z hazardních her

- **Charakter novely:** Novela je pouze terminologická a zajišťuje jednotné pojmosloví s novou zákonnou úpravou hazardních her.
- **Účinnost novely:** 1. ledna 2017
- **Obsah novely:** Pojem *loterie a jiné podobné hry* byl nahrazen pojmem *hazardní hry* a v § 60 bylo definováno, co se rozumí provozováním hazardních her.

Novela zákonem č. 243/2016 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím celního zákona

- **Charakter novely:** Novela je terminologická i věcná. Terminologické změny navazují na nový celní zákon. Dále se změnila místní příslušnost některých plátců daně a upraveny byly podmínky pro vyloučení vzniku nebo osvobození od některých sankcí za nepodání kontrolního hlášení. Novela obsahuje také prodloužení lhůty pro reakci plátce na výzvu správce daně k odstranění pochybností týkajících se podaného kontrolního hlášení.

- **Účinnost novely:** 1. září 2016
- **Obsah novely:** Podle novely může správce daně v ospravedlnitelných případech na základě žádosti plátce zcela nebo zčásti prominout pokutu ve výši 10 000, 30 000 nebo 50 000 korun za nesplnění povinností souvisejících s podáváním kontrolního hlášení. Pokuta ve výši 1 000 korun za pozdní podání kontrolního hlášení bude plátcí jedenkrát ročně prominuta automaticky bez nutnosti podávat žádost na finanční úřad. Novela také změnila lhůtu pro odpověď na výzvu k odstranění nesrovnalostí v kontrolním hlášení z pěti kalendářních na pět pracovních dnů, upravila rozsah povinných příloh k daňovému přiznání v případě provedení opravy výše daně u pohledávek za dlužníky v insolvenčním řízení a vymezila daňové povinnosti spojené s dovozem a vývozem zboží. Od 1. září 2016 se automaticky změnila místní příslušnost správce daně pro osoby povinné k dani, které nemají v tuzemsku sídlo ani provozovnu. Nově jím je Finanční úřad pro Moravskoslezský kraj (dříve Finanční úřad pro hlavní město Prahu).

Novela zákonem č. 298/2016 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o službách vytvářejících důvěru pro elektronické transakce, zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů

- **Charakter novely:** Novela je pouze terminologická.
- **Účinnost novely:** 19. září 2016
- **Obsah novely:** Všechny změny jsou pouze terminologické a navazují na nový zákon o službách vytvářejících důvěru pro elektronické transakce.

Novela zákonem č. 33/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty, ve znění pozdějších předpisů

- **Charakter novely:** Novela přeřazuje noviny a časopisy do 10% sazby daně.
- **Účinnost novely:** 1. března 2017
- **Obsah novely:** Novela upravuje přílohu č. 3 a přílohu č. 3a. Z přílohy č. 3 se v položce 49 v názvu zboží vypouštějí slova *noviny a časopisy*, vypouštějí. Do přílohy č. 3a se za položku 4901 vkládá nová položka 4902 a v názvu zboží se za slova *obrázkové knihy pro děti* doplňují slova *noviny a časopisy*. V textu pod tabulkou se pak doplňuje odstavec, který vysvětluje, že pro účely zákona o dani z přidané hodnoty, resp. pro zařazení do druhé snížené sazby 10 % se novinami rozumí deníky a zpravodajské periodické tiskoviny, vydávané nejméně dvakrát ročně pod stejným názvem a v úpravě pro ně typické bez pevného spojení jednotlivých listů.

Novela nálezem Ústavního soudu č. 40/2017 Sb.

- **Charakter novely:** Novela je věcná, ruší dvě ustanovení týkající se kontrolního hlášení.
- **Účinnost novely:** částečně 15. února 2017, částečně 31. prosince 2017
- **Obsah novely:** Nález Ústavního soudu ruší § 101d odst. 1 a § 101g odst. 5 zákona o dani z přidané hodnoty. Ústavní soud dospěl k závěru, že zákon o dani z přidané hodnoty musí blíže vymezit alespoň okruh údajů, které musí plátce sdělovat a nestačí k tomu ustanovení § 101d odst. 1, které je velmi neurčité. To nevylučuje případné zákonné zmocnění (viz čl. 79 odst. 3 Ústavy) ke stanovení konkrétních jednotlivých údajů Ministerstvem financí. Avšak muselo by se tak stát formou právního předpisu. Jen tak je možno zajistit pro plátce předvídatelnost údajů, které po nich bude stát požadovat. Ústavní soud dále shledal rozpor s ústavním pořádkem u ustanovení § 101g odst. 5 zákona o dani z přidané hodnoty. Tento odstavec stanoví, že výzva, která se doručuje prostřednictvím veřejné datové sítě na elektronickou adresu, se považuje za doručenu okamžikem odeslání správcem daně. Ustanovení § 101g připouští vedle doručování na elektronickou adresu i doručování do datové schránky. Podnikající fyzické osoby však mají pouze možnost, a nikoli povinnost mít datovou schránku. Pro případ, že plátce nemá zpřístupněnou datovou schránku a nesdělil dosud správci daně svou elektronickou adresu, se použije obecná úprava doručování dle ustanovení § 42 – 51 daňového řádu. U všech těchto způsobů doručování je pro doručení (či jeho fikci) nezbytné, aby se výzva dostala alespoň do sféry dispozice adresáta – plátce daně. Podle ustanovení § 17 odst. 2 a 3 zákona o elektronických úkonech je dokument doručen v okamžiku přihlášení oprávněné osoby do datové schránky či desátý den po dodání do datové schránky. Při doručování fyzickým osobám podle ustanovení § 44 daňového řádu je písemnost doručena buď okamžikem převzetí, nebo uplynutím desetidenní úložní doby (§ 47 daňového řádu). Podle napadené právní úpravy však pro vznik fikce doručení postačí již samotné odeslání výzvy. Protože veřejnou datovou síť nelze považovat za zcela spolehlivou, nemusí se výzva do dispozice plátce dostat vůbec, anebo se do ní dostane s časovým odstupem. Plátce, který nemá datovou schránku a sdělil správci daně svou elektronickou adresu, se tak potencionálně dostává do situace, kdy je mu ukládána nějaká povinnost, o které se bez vlastní viny ani nedozví. Taková povinnost není reálně splnitelná. Pro rozpor s již zmíněnými články Listiny proto Ústavní soud zrušil i ustanovení § 101g odst. 5 zákona o dani z přidané hodnoty, a to s účinností dnem vyhlášení nálezu ve Sbírce zákonů.
- **Poznámka:** § 101g odst. 5 byl zrušen dnem 15. února 2017, § 101d odst. 1 byl zrušen ke dni 31. prosince 2017, aby byl dán časový prostor k přijetí nové úpravy.

Novela zákonem č. 170/2017 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti daní

- **Charakter novely:** Velmi rozsáhlá věcná novela upravila především specifiika při registraci a postupech při správě daně u společnosti (dříve sdružení), zavedla institut nespolehlivé osoby, upravila vrácení daně mezinárodním organizacím, uskutečnění zdanitelného plnění u opakovaných plnění poskytovaných déle než rok, skupinovou registraci ve vztahu k přeměnam obchodních společností, daň u dlouhodobého majetku, který je předmětem tzv. finančního leasingu, lhůtu pro uplatnění úpravy odpočtu daně z titulu uskutečnění plnění, postup při nesprávném uvedení daně za jiné zdaňovací období, ručení příjemce zdanitelného plnění při poskytnutí úplaty za plnění virtuální měnou a vrácení daně osobám se zdravotním postižením při dodání motorového vozidla.
- **Účinnost novely:** 1. července 2017 (15. dnem po zveřejnění ve Sbírce zákonů), s výjimkami v Přechodných ustanoveních
- **Obsah novely:** Určený společník za „společnou“ činnost společníků společnosti (dříve sdružení) již nebude oprávněn vystavovat za společnost daňové doklady, uvádět ve svém daňovém přiznání, souhrnném hlášení a kontrolním hlášení údaje za uskutečňování ekonomické činnosti v rámci celé společnosti a vést za společnou činnost společníků společnosti evidenci podle § 100 odst. 4 zákona o dani z přidané hodnoty. Každý společník společnosti podle nové právní úpravy sleduje samostatně obrát pro účely podání přihlášky k registraci, vede v evidenci pro účely daně z přidané hodnoty veškeré údaje za svá uskutečněná a přijatá plnění (tedy i ta, která uskutečňuje v rámci společnosti), v daňovém přiznání uvádí údaje za svá uskutečněná a přijatá plnění, tedy i ta, která uskutečňuje v rámci společnosti. Podobně postupuje i v souhrnném hlášení a v kontrolním hlášení. Při vystavování daňových dokladů se na každého společníka, který uskutečňuje ekonomickou činnost v rámci společnosti, vztahuje ustanovení § 27 a násl. zákona o dani z přidané hodnoty, každý plátce je povinen vystavit daňový doklad při dodání zboží a poskytnutí služby ve smyslu § 28 zákona o dani z přidané hodnoty (s náležitostmi stanovenými v § 29). Pokud tedy v rámci společného uskutečňování ekonomické činnosti na základě společenské smlouvy lze činnost jednotlivých společníků společnosti (plátců) samostatně identifikovat (např. jeden společník společnosti vykonává elektrikářské práce, druhý vodoinstalační práce), pak každý společník společnosti sám za svou činnost vystavuje daňové doklady. U přijatých zdanitelných plnění, pokud se přijatá plnění vztahují pouze na činnost konkrétního společníka společnosti identifikovaného na daňovém dokladu (odběratel), si může tento plátce uplatnit nárok na odpčet daně v rozsahu a za podmínek stanovených v § 73. Tento postup uplatňuje každý společník společnosti, který jedná sám za sebe, tj. pokud přijatá zdanitelná plnění používá pro účely uskutečňování jeho plnění. Pokud navenek vůči třetí osobě jako dodavatel za činnost vykonávanou společně v rámci společnosti bude fakturovat jeden společník, tj. na daňovém dokladu bude uvedena (identifikována) jen jedna osoba uskutečňující ekonomickou činnost v rámci společnosti jako dodavatel zboží nebo poskytovatel služby, tak údaje o tomto dodání uvede ve svém daňovém přiznání, souhrnném hlášení, kontrolním hlášení a v evidenci pro účely daně z přidané hodnoty. Ostatní společníci fakturují (jako subdodavatelé) provedení své činnosti v cenách s daní z přidané hodnoty tomu společníkovi, který fakturuje uskutečnění plnění (dodání zboží nebo poskytnutí služeb) konečnému odběrateli. Pokud za účelem dosažení cíle v rámci uskutečňování ekonomické činnosti ve společnosti nakoupí zboží nebo přijme službu jeden společník (přičemž přijatá plnění se vztahují na celou činnost prováděnou v rámci společnosti), na daňovém dokladu je uveden společník, který objednal dotčená plnění a tento společník může uplatnit odpčet daně z přijatého plnění po splnění podmínek stanovených v § 72 v plné výši. Přijaté plnění je výdajem (nákladem) celé společnosti, proto přijatou službu nebo zboží rozúčtuje ostatním společníkům. Pokud tedy dvě nebo více osob uskutečňují ekonomickou činnost společně na základě společenské smlouvy a každý společník uskutečňuje ekonomickou činnost, neuplatní se podle nové právní úpravy s účinností od 1. července 2017 dřívější postup, kdy údaje o uskutečněních a přijatých zdanitelných plněních uvádí v daňovém přiznání k dani z přidané hodnoty jen jeden společník a ostatní podávají negativní daňová přiznání. Dle nové právní úpravy proto musí každý společník sám za svou činnost údaje v rozsahu činnosti vykonávané v rámci společnosti uvádět ve svém daňovém přiznání, souhrnném hlášení, kontrolním hlášení a také ve své evidenci pro účely daně z přidané hodnoty. Pro společnosti, které vznikly do dne předcházejícího účinnosti novely (ať už na dobu určitou či neurčitou), je stanoveno přechodné období do konce roku 2018. Těmto společnostem bude dána možnost uplatňovat stávající zvláštní pravidla pro správu daně z přidané hodnoty u společnosti, pokud si zachování tohoto režimu zvolí.

Novela zavádí nový institut nespolehlivé osoby. Tou se může stát jakákoliv fyzická nebo právnická osoba, a to na základě rozhodnutí správce daně nebo ze zákona. V případě konstitutivního rozhodnutí správce daně může být za nespolehlivou osobu označena jakákoliv fyzická nebo právnická osoba, která není plátcem, pokud závažným způsobem poruší své povinnosti vztahující se ke správě daně z přidané hodnoty. Ze zákona se nespolehlivou osobou stane nespolehlivý plátce, jehož registrace byla zrušena. Opatření bylo do zákona zavedeno proto, že někteří nespolehliví plátcí se pokoušeli zbavit se tohoto označení nikoli na základě rozhodnutí správce daně (poté co začali znovu řádně plnit své povinnosti), ale účelovým zrušením registrace plátce a opětovným získáním statutu plátce. Nově tedy budou tyto osoby označeny jako nespolehlivé se všemi dalšími důsledky. Správce daně získává navíc možnost označit statutem nespolehlivosti i jiné osoby, než jsou plátcí, pokud vykazují srovnatelně škodlivé jednání tak, aby v momentě vzniku plátcovství již měli označení nespolehlivého plátce.

Pro účely daně z přidané hodnoty bude nově obchodní majetek, který je zbožím přenechaným k užití se smluvním ujednáním o budoucím převodu vlastnického práva a který současně má znaky dlouhodobého majetku, považován za dlouhodobý majetek uživatele. Věcně se tato změna projeví zejména v pravidlech pro uplatnění nároku na odpočet daně.

Novela rozšířila ručení příjemce zdanitelného plnění na případy, kdy úplata za plnění byla poskytnuta ve virtuální měně.

Novela zákonem č. 225/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony

- **Charakter novely:** Malá novela je pouze terminologická.
- **Účinnost novely:** 1. ledna 2018
- **Obsah novely:** Novela reaguje na stavební zákon a upravuje především terminologii některých ustanovení dotčených předpisů.

Zákon o dani silniční

Zákon o dani silniční byl jedenkrát drobně terminologicky novelizován od 1. června 2017.

Novela zákonem č. 63/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 56/2001 Sb., o podmínkách provozu vozidel na pozemních komunikacích a o změně zákona č. 168/1999 Sb., o pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla), ve znění zákona č. 307/1999 Sb., ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony

- **Charakter novely:** Legislativně technická a terminologická novela.
- **Účinnost novely:** 1. června 2017
- **Obsah novely:** Upřesnění a změny na několika místech zákona reagují na změny v oblasti vymezení jednotlivých kategorií a druhů vozidel přijaté v souvislosti se zákonem č. 239/2013 Sb., novou vyhláškou č. 341/2014 Sb., o schvalování technické způsobilosti a o technických podmínkách provozu vozidel na pozemních komunikacích a novou vyhláškou č. 343/2014 Sb., o registraci vozidel a dále na změny týkající se zápisů o palivu zakotvené v nové vyhlášce č. 343/2014 Sb., o registraci vozidel.

Zákon o dani z nemovitých věcí

Zákon o dani z nemovitých věcí byl v průběhu roku 2017 novelizován jedenkrát bez věcných změn.

Novela zákonem č. 225/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony

- **Charakter novely:** Malá novela je pouze terminologická.
- **Účinnost novely:** 1. ledna 2018
- **Obsah novely:** Novela reaguje na stavební zákon a upravuje především terminologii některých ustanovení dotčených předpisů.

Zákonné opatření Senátu o dani z nabytí nemovitých věcí

Velmi významná novela (jediná ve sledovaném období) především mění osobu poplatníka daně – původně jím byl prodávající, nově jím je nabyvatel vlastnických práv (kupující).

Novela zákonem č. 254/2016 Sb., kterým se mění zákonné opatření Senátu č. 340/2013 Sb., o dani z nabytí nemovitých věcí

- **Charakter novely:** Rozsáhlá věcná novela, která mění poplatníka daně, v některých případech předmět a základ daně i osvobození.
- **Účinnost novely:** 1. listopadu 2016
- **Obsah novely:** Poplatníkem daně z nabytí nemovitých věcí je od 1. listopadu 2016 vždy nabyvatel vlastnického práva (v případě prodeje nemovitých věcí tedy vždy kupující, u dražby vydražitel apod.). Novelou došlo ke sjednocení osoby poplatníka daně z nabytí nemovitých věcí v osobě nabyvatele. Změna osoby poplatníka zároveň odstraňuje institut ručení.

V novele je dále upravena nová koncepce zdanění nabytí inženýrských sítí. Zdanění nově podléhá pouze úplatné nabytí vlastnického práva k budově podle katastrálního zákona (§ 2 písm. l) zákona č. 256/2013 Sb., o katastru nemovitostí, která je částí inženýrské sítě, nebo nabytí spoluvlastnického podílu na takové budově. Zdanění tak nyní nepodléhá nabytí těch částí inženýrských sítí, které nejsou budovou podle katastrálního zákona (např. nabytí vodovodního a kanalizačního potrubí). Podle novely se za nabytí vlastnického práva k nemovité věci, které podléhá zdanění daní z nabytí nemovitých věcí, považuje i prodloužení doby, na kterou je právo stavby zřízeno.

Další změny se týkají zdanění v případě přeměny právnických osob. Vynětí z předmětu daně z nabytí nemovitých věcí se po 1. listopadu 2016 netýká případů nabytí vlastnického práva k nemovité věci při převodu jmění na společníka. V případech převodu podle § 337 a násl. zákona č. 125/2008 Sb., o přeměnách obchodních společností a družstev, ve znění pozdějších předpisů, je-li v majetku obchodní společnosti nebo družstva nemovitá věc, je nabytí vlastnického práva k této nemovité věci nově předmětem daně z nabytí nemovitých věcí.

Novela upravuje základ daně v případě směny nemovitých věcí. V případě směny nemovitých věcí se při určení sjednané ceny za nabyvanou nemovitou věc nepřihlíží k hodnotě pozbývané nemovité věci. Za sjednanou cenu se považuje pouze případný doplatek či jiné poskytnuté plnění (např. úhrada dluhu za prodávajícího). Srovnávací daňovou hodnotou je částka odpovídající 100 % směrné hodnoty nebo zjištěné ceny. Je-li ale nabyvací hodnotou výlučně sjednaná cena (tj. v případě nabytí vlastnického práva k nemovité věci z majetku nebo do majetku územního samosprávného celku, dobrovolného svazku obcí nebo Regionální rady regionu soudržnosti), je součástí sjednané ceny i hodnota pozbývané nemovité věci, případně její část.

Možnost použití směrné hodnoty byla novelou zavedena také na případy nabytí vlastnického práva k pozemku, na kterém není trvalý porost s výjimkou náletových dřevin či živého plotu, a zároveň na něm není zřízena stavba s výjimkou oplocení nebo zpevněné plochy do výměry 25 m² a k němuž není zřízeno právo stavby. Je-li nabytí vlastnického práva k obchodnímu závodu nebo jeho části, jejichž součástí je nemovitá věc, je nabyvací hodnotou zjištěná cena. Pokud by byly do této zjištěné ceny obchodního závodu započteny dluhy převzaté nabyvatelem, zjištěnou cenou nemovité věci je pro účely určení základu daně nově zjištěná cena bez započtení těchto dluhů.

Novela zavedla úplné osvobození od daně z nabytí nemovitých věcí nabytí vlastnického práva k nemovité věci územními samosprávnými celky nebo dobrovolnými svazky obcí, a to vždy, kdy dochází k nabytí vlastnického práva k nemovité věci do majetku územního samosprávného celku, či dobrovolného svazku obcí. V souvislosti s uvedenou změnou nemají územní samosprávné celky a dobrovolné svazky obcí povinnost podávat daňové přiznání.

Osvobození od daně se vztahuje pouze na první úplatné nabytí stavby rodinného domu či jednotky v bytovém domě, které jsou dokončené nebo užívané. Osvobození se nevztahuje na případy nabytí rozestavěné stavby nebo rozestavěné jednotky. Nabytí vlastnického práva k nemovité věci je od daně osvobozeno pouze tehdy, dojde-li k němu v době pěti let ode dne dokončení nebo započetí užívání rodinného domu, jednotky v bytovém domě nebo jednotky v bytovém domě změněné stavební úpravou, a to od toho dne, který nastane dříve.

■ **Poznámka:** Rozhodným dnem pro aplikaci příslušného znění zákona je okamžik vzniku daňové povinnosti, tj. den nabytí vlastnického práva k nemovité věci. Změny zakotvené v novele se tedy týkají až případů, kdy k nabytí vlastnického práva k nemovité věci došlo od 1. listopadu 2016. U nabytí vlastnického práva k nemovité věci zapisovaným v katastru nemovitostí v nejčastějších případech (kupní, směnné smlouvy) je rozhodným dnem den právních účinků vkladu do katastru nemovitostí a k nemovité věci nezapisovaným do katastru nemovitostí den nabytí účinnosti smlouvy. Nabývá-li se vlastnické právo k nemovité věci rozhodnutím orgánu veřejné moci, nabývá se dnem, který je v tomto rozhodnutí určen. Není-li v rozhodnutí takový den určen, nabývá se dnem právní moci rozhodnutí příslušného orgánu (např. zrušení a vypořádání podílového spoluvlastnictví soudem).

Daňový řád

Celkem tři novely obsahují terminologické úpravy i významné věcné změny, zejména v oblasti úroku z daňového odpočtu.

Novela zákonem č. 298/2016 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o službách vytvářejících důvěru pro elektronické transakce, zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů

- **Charakter novely:** Novela je pouze terminologická.
- **Účinnost novely:** 19. září 2016
- **Obsah novely:** Všechny změny jsou pouze terminologické a navazují na nový zákon o službách vytvářejících důvěru pro elektronické transakce.

Novela zákonem č. 368/2016 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony

- **Charakter novely:** Novela je pouze legislativně technická.
- **Účinnost novely:** 1. ledna 2017
- **Obsah novely:** Změna souvisí se zřízením Finančního analytického úřadu. Vzhledem k tomu, že se jedná o samostatný správní úřad (být v podřízenosti Ministerstva financí), přístup k informacím získaným správcem daně při správě daní je určen speciálně jen pro tento úřad (dříve obecně pro Ministerstvo financí).

Novela zákonem č. 170/2017 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti daní

- **Charakter novely:** Věcná novela mění několik důležitých pravidel.
- **Účinnost novely:** 1. července 2017 (15. dnem po zveřejnění ve Sbírce zákonů), s výjimkami v Přechodných ustanoveních
- **Obsah novely:** Nejdůležitějšími změnami obsaženými v novele daňového řádu jsou úprava institutu úroku z daňového odpočtu (§ 254a daňového řádu), rozšíření oznamovací povinnosti správce daně vůči živnostenským úřadům, rejstříkovým soudům a jiným orgánům veřejné moci a usnadnění možností platit daně, clo, poplatky a jiná obdobná peněžitá plnění platební kartou. Mimo to obsahuje novela daňového řádu dílčí změny v oblasti posečkání (§ 156 a 157), vymáhání (§ 179) a insolvence (§ 243), pořádkových pokut (§ 247) a stížností (§ 261). Novelizace ustanovení týkajících se úroku z daňového odpočtu (§ 254a) reaguje na vývoj judikatury Soudního dvora Evropské unie ve věci finančních kompenzací za zadržování finančních prostředků ve formě daňových odpočtů na daní z přidané hodnoty. V rozhodnutí ze dne 21. října 2015 C-120/15 (tzv. Kovozber) Soudní dvůr Evropské unie potvrdil závěry, které vymezil ve své judikatuře již dříve (např. Enel Maritsa Iztok 3, C-107/10; Rafinaria Steaua Romana, C-431/12) a dále je rozvedl. Převzetí judikaturních závěrů do české právní úpravy má za cíl předcházet výkladovým nejasnostem ve vztahu k tomu, za jakých podmínek nárok na finanční kompenzaci za zadržení finančních prostředků vzniká, po jaké době, v jaké výši, apod. Právní úprava by tak měla být jasná, předvídatelná a srozumitelná a nezavádět příčiny ke vzniku soudních sporů. Nový odstavec 1 v § 254a vymezuje podmínky vzniku úroku z daňového odpočtu. Oproti předchozí právní úpravě, která váže vznik úroku na trvání postupu k odstranění pochybnosti po dobu delší než pět měsíců, bude nově pro vznik úroku důvod zadržování odpočtu irelevantní. Po uplynutí zákonem stanovené doby bude testována pouze skutečnost, zda byl uplatněný daňový odpočet daňovému subjektu vrácen. V praxi bude důvodem pro zadržování odpočtů provádění kontrolních postupů správce daně – postupu k odstranění pochybnosti (§ 89 daňového řádu) nebo daňové kontroly (§ 85 a následující daňového řádu). Nadále platí, že stav, kdy je daňovému subjektu daňový odpočet zadržován, není v rozporu s právem a že úrok z daňového odpočtu je kompenzací za zadržování prostředků daňového subjektu po delší než *přiměřenou dobu*. Délka doby, kdy daňový subjekt nemá k dispozici daňový odpočet, aniž by mu současně náležela kompenzace podle předchozí právní úpravy mohla činit fakticky až sedm měsíců. Nová úprava tuto dobu zkracuje na čtyři měsíce s možností jejího stavění ve výjimečných případech. V návaznosti na změnu konstrukce vzniku úroku z daňového odpočtu a doby bezúročného zadržování daňového odpočtu byla změněna také výše tohoto úroku. Nově odpovídá skutečnosti, že tento úrok na rozdíl od úroku z vratitelného přeplatku (§ 155 odst. 5 daňového řádu) či úroku z neoprávněného jednání správce daně (§ 254) nepředstavuje sankci za pochybení správce daně. Úrok z daňového odpočtu je kompenzací za zadržování finančních prostředků odpovídajících nároku na daňový odpočet v důsledku překročení přiměřené doby, která je správcí daně zákonem dána. Výše úroku byla stanovena tak, aby přibližně odpovídala standardnímu tržnímu zhodnocení peněz uložených u banky za běžných podmínek (nově je stanovena o 2 % vyšší než repo sazba ČNB v první den příslušného kalendářního pololetí).

Podle § 156 neměl správce daně možnost, aby následně změnil parametry vydaného rozhodnutí o posečkání (změnil stanovenou dobu posečkání nebo jiné podmínky, na které je posečkání vázáno). Nově zařazený odstavec 6 tuto možnost zavádí. Jedná se zejména o případy daňových subjektů, u nichž je s ohledem na vývoj jejich finanční situace vhodné modifikovat dobu posečkání, stanovit odlišný splátkový kalendář apod. Jde tedy o odůvodněné případy, kdy zájem na dlouhodobějším zachování ekonomické činnosti daňového subjektu převažuje nad zájmem na okamžité úhradě nedoplatku. V těchto situacích může správce daně vyjit daňovému subjektu vstříc, neboť nově má pravomoc měnit nejen dobu posečkání, ale i měnit nebo doplnit jiné podmínky, na které je povolení posečkání vázáno. S ohledem na zavedenou legislativní zkratku v § 156 odst. 1 je nutné pod pojmem *posečkání* rozumět též rozložení úhrady daně na splátky. Změna rozhodnutí o posečkání nebude možná z moci úřední, ale pouze na žádost daňového subjektu. Aby daňový subjekt dosáhl změny podmínek povoleného posečkání, musí žádost o změnu podat v rámci doby povoleného posečkání (§ 156 odst. 3), resp. před skončením splatnosti jednotlivých splátek. Pokud by daňový subjekt žádost podal po uplynutí doby posečkání, nebylo by možné žádost posoudit jako žádost o změnu podmínek původního rozhodnutí, nýbrž jako novou žádost o posečkání.

V § 247 odst. 3 bylo do skutkových podstat postižitelných pořádkovou pokutou doplněno též učinění hrubě urážlivého podání vůči správcí daně. Pojem *hrubě urážlivé podání* není blíže definován, ale lze dovodit, že sankce na podání, jehož obsah bude více než běžným způsobem urážlivý směrem ke správcí daně, úředním osobám správce daně, popř. jejich rodinným příslušníkům, k daňovým subjektům, ale i jiným osobám zúčastněným na správě daní (bude např. hanobit svědky či znalce). Takové podání může spočívat např. v hrubých vulgarismech či vyjádřeních útočících na odbornost, vážnost či důstojnost těchto osob (podatel jím výrazně překročil obecně uznávané meze společenské slušnosti).

Zákon o Finanční správě České republiky

Zákon o Finanční správě České republiky byl v průběhu roku třikrát novelizován. Především změna zákonem č. 243/2016 Sb. je velmi významná, protože odstraňuje limit místní příslušnosti správce daně při výkonu vyjmenovaných kontrolních postupů, mj. též u daňové kontroly.

Novela zákonem č. 377/2015 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o ukončení důchodového spoření

- **Charakter novely:** Novela je pouze legislativně technická.
- **Účinnost novely:** 1. ledna 2017
- **Obsah novely:** V § 13a byla vypuštěna část textu v souvislosti se zrušením možnosti registrace smluv o důchodovém spoření (důchodové spoření bylo zákonem ukončeno).

Novela zákonem č. 188/2016 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o hazardních hrách a zákona o dani z hazardních her

- **Charakter novely:** Týká se pouze věcné příslušnosti dozoru nad provozovateli hazardních her.
- **Účinnost novely:** 1. ledna 2017
- **Obsah novely:** V souvislosti s tím, že podle zákona o hazardních hrách dozor nad dodržováním povinností stanovených tímto zákonem vykonává Ministerstvo financí a celní úřady, byla v zákoně o Finanční správě České republiky zrušena věcná příslušnost finančních úřadů k výkonu dozoru nad hazardními hrami (§ 10). Zároveň byla zrušena příslušnost Specializovaného finančního úřadu pro provozovatele hazardních her, pokud jde o tento dozor (§ 11).

Novela zákonem č. 243/2016 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím celního zákona

■ **Charakter novely:** Zásadní věcná novela, která odstraňuje limit místní příslušnosti správce daně (finančních a celních úřadů) při výkonu vyjmenovaných kontrolních postupů.

■ **Účinnost novely:** 29. července 2016

■ **Obsah novely:** V zákoně byl nově upraven nevyhovující vztah organizace soustavy orgánů finanční správy ke struktuře služebních úřadů podle zákona č. 234/2014 Sb., o státní službě, který nebyl plně přizpůsoben pro třístupňovou soustavu správních orgánů. Dále byl rozšířen okruh registrů a evidencí veřejné správy, do kterých mají orgány finanční správy přímý přístup. Významnou změnou je odstranění limitu místní příslušnosti správce daně (místní příslušnosti finančních a celních úřadů jako správců daně) při výkonu vyjmenovaných kontrolních postupů. Změna spočívá v zavedení celostátní územní působnosti finančních a celních úřadů pro účely provádění vyhledávací činnosti a kontrolních postupů (zejména postupu k odstranění pochybností a daňové kontroly). Kromě obecné územní působnosti finančních a celních úřadů, která je v principu vykonávána na území vyššího územního samosprávného celku (kraje), byla zavedena tzv. vybraná působnost, tvořená vyhledávací činností a kontrolními postupy. Každý z úřadů pro tuto vybranou působnost nově disponuje zvláštní územní příslušností pro území celé České republiky. Pro výkon vybrané působnosti jsou tak v konkrétních případech místě příslušné všechny finanční úřady (resp. celní úřady). Obecně místně příslušným správcem daně pro ostatní okruh činností mimo vybranou působnost zůstává obecně místně příslušný správce daně určený na základě kritéria místa pobytu, sídla či jiného ukazatele podle daňového řádu, případně jiných daňových zákonů, které obsahují speciální úpravu. Ve vztahu k ostatním činnostem byl zachován dosavadní rozsah územní působnosti finančních a celních úřadů (to platí především o kompetenci k vedení daňového řízení včetně stanovení daně. Nové řešení umožňuje zejména koncentraci provádění kontrolních postupů u daně z přidané hodnoty ve vztahu ke všem článkům řetězce u jednoho správce daně, bez ohledu na obecná kritéria místní příslušnosti. Současně toto řešení předpokládá vysokou míru koordinace orgánů finanční a celní správy na daném úseku působnosti. Jelikož v daných věcech bude místně příslušných více správců daně, bylo zároveň zapotřebí upravit pravidla pro řešení kolizí při výkonu pravomocí, které z povahy věci může v konkrétním případě vykonávat výlučně jeden správce daně (především provádění daňové kontroly). Nové pravidlo vyšlo z předcházející právní úpravy, u které platil princip priority (řízení či jiný postup provede ten orgán, který jej jako první zahájí), který však ustupuje dohodě dotčených orgánů. Po ukončení příslušného postupu aktivní správce daně předá veškeré písemnosti či jiné podklady obecně místně příslušnému správci daně, který je příslušný k vedení daňového řízení a stanovení daně.

Novela zákonem č. 14/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 159/2006 Sb., o střetu zájmů ve znění pozdějších předpisů, a další zákony

■ **Charakter novely:** Jedná se o drobnou věcnou novelu.

■ **Účinnost novely:** 1. září 2017

■ **Obsah novely:** Novela související se změnami v zákoně o střetu zájmů zřizuje trvalý a nepřetržitý přístup správců daně do registru oznámení o činnostech, oznámení o majetku a oznámení o příjmech a závazcích způsobem umožňujícím dálkový přístup. Do § 18 odst. 1 bylo doplněno nové písmeno q), které rozšiřuje okruh registrů, do kterých má správce daně dálkový přístup. Správci daně měli dle předchozí úpravy možnost požadovat informace obsažené v registru oznámení. Toto oprávnění je zakotveno v § 57 odst. 1 písm. d) daňového řádu, dle kterého mají povinnost poskytnout údaje na základě vyžádání správce daně orgány veřejné moci a osoby, které získávají jiné údaje nezbytné pro správu daní. Přestože i nadále půjde o možnost (nikoli povinnost) správce daně využívat údaje z registru oznámení (a například je porovnávat s údaji obsaženými v daňových přiznáních veřejných funkcionářů), novelou související se zákonem o střetu zájmů byl zřízen trvalý a nepřetržitý přístup správců daně do registru oznámení způsobem umožňujícím dálkový přístup.

Zákon o evidenci tržeb

Zákon o evidenci tržeb nabyl účinnosti částečně k 1. září 2016, částečně k 1. prosinci 2016. První novela týkající se přestupků platí od 1. července 2017.

Zákon č. 112/2016 Sb., o evidenci tržeb

■ **Charakter zákona:** Zcela nový zákon vztahující se prakticky na všechny poplatníky daně z příjmů.

■ **Účinnost zákona:** 1. prosince 2016 s některými výjimkami.

■ **Obsah zákona:** Podrobný rozbor zákona, komentář jeho ustanovení a praktické definice důležitých právních pojmů naleznete v příloze Kompendium elektronické evidence tržeb, která je v elektronické podobě přílohou Daňových zákonů. Pokud jste přílohu neobdrželi, můžete si ji zdarma vyžádat na newsletter@newsletter.cz.

Novela zákonem č. 183/2017 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich a zákona o některých přestupcích

■ **Charakter novely:** Novela mění ustanovení o přestupcích.

■ **Účinnost novely:** 1. července 2017

■ **Obsah novely:** Novela nově definuje přestupkové jednání. Výše sankce se nemění.